

BOEKAANKONDIGING.

Woordenboek der Nederlandsche Volksnamen van planten.

Uit de gegevens, verzameld door de Commissie voor Nederlandsche plantennamen, bewerkt door H. HEUKELS, Secretaris dier Commissie. Amsterdam. W. Versluys. prijs f 3. — : geb. f 3.50.

Met groote ingenomenheid vestig ik de aandacht op bovengenoemd woordenboek. De aanleiding tot het samenstellen daarvan was het bijeenroepen, door het hoofdbestuur van de Nederlandsche Natuurhistorische Vereeniging, van eene Commissie die »door een doelmatige keuze van namen«, eenheid zou brengen in het gebruik van nederlandsche plantennamen, voornamelijk in geschriften en bij het onderwijs. Bedoelde Commissie, van welke de heer HEUKELS Secretaris is, oordeelde het noodig, alvorens over te gaan tot de keuze van namen, eerst te trachten alle thans in Nederland gebruikte volksnamen van planten te verzamelen. Zij deed daartoe een beroep op een groot aantal personen in allerlei deelen van ons land. Velen van dezen zonden een opgaaft van hun bekende volksnamen voor bepaalde planten gebruikt. Enkelen zonden — en dat is stellig voor een niet-botanicus de zekerste manier — een stuk plant met den in een opgegeven streek gebruikten naam er aan gehecht. Al die opgaven van *volksnamen* der planten, gezonden aan den heer HEUKELS, zijn nu door hem vereenigd tot een woordenboek, dat door de wijze van bewerking een eereplaats verdient naast soortgelijke werken. Behalve deze volksnamen geeft het woordenboek verschillende namen die, ofschoon lang niet alle *volksnamen*, door verschillende schrijvers voor bepaalde planten werden opgegeven.

De bewerking van het woordenboek is alphabetisch, waarbij de planten gerangschikt zijn naar haar wetenschappelijke namen. Hierbij zijn gevolgd de namen in den Prodrômus Florae Batavae aangenomen. Door den heer HEUKELS worden nu bij elk geslacht c.q. opgegeven 1° de door bovenbedoelde Commissie voor algemeen gebruik vastgestelde Nederlandsche naam; 2° voor dat geslacht opgegeven volks-

of andere namen; 3° oude namen ontleend aan enkele, door den samensteller vermelde, werken; 4° Vlaamsche namen. Hierop volgt hetzelfde voor de soort of soorten van dat geslacht, van welke volks- of andere namen werden opgegeven.

Terecht wijst de heer H. er op dat stellig wel eens verwante planten in de volkstaal met elkander verward worden, zoodat lang niet alle namen als volkomen zeker mogen worden beschouwd. Ik 'zelf heb van die verwarring merkwaardige staaltjes opgemerkt. Zoo b.v. zagen, in mijn tegenwoordigheid, eenige jonge boeren het in bloei staande kleine hoefblad aan voor de paardenbloem.

Alleraardigste volksnamen vindt men vermeld, waarvan ik er enkele aanhaal. De eschdoorn (*Acer Pseudo-platanus* L.) heet in Walcheren soms beuterblaerhout, omdat de bladeren des zomers gebruikt worden om er boter in te pakken. De monnikskap (*Aconitum Napellus* L.) wordt op eenige plaatsen Adam en Eva genoemd, naar de beide naast elkander geplaatste eigenaardig gevormde bloemkroonbladeren. Het lieve-vrouwen-bedstroo (*Asperula odorata* L.) heet in Gron. kom-lok-mij-de-vint en in Z. Vlaanderen toenka, beide naar den aangenamen geur welke gelijkt op dien van tonkaboontjes. Het doodkruid (*Atropa Belladonna* L.) wordt in Twenthe, Salland en Gron. henneblôme genoemd, omdat men door het gebruik van deelen der plant gevaar loopt een lijkkleed (= hennekleed) te behoeven.

Voor het trilgras (*Briza media* L.) worden verschillende namen opgenoemd: beefgras, bevertjes, nimmerstil, schöddeköpkjes, vrouwen tongen, welke alle betrekking hebben op de groote bewegelijkheid der bloeiwijzen. De herfsttijloos (*Colchicum autumnale* L.) heet bloem-zonder-blad, kale juffer, naaktbloeiër, naakte begijntjes, naakte juffrouwen, naakte mannen, welke namen alle betrekking hebben op de bloemen, welke voor den dag komen uit de bladerlooze knollen.

Het vingerhoedskruid (*Digitalis purpurea* L.) heet in Waterland pijpekop. De waterpest (*Elodea canadensis* Casp.) heet in Utr. engelsch ruigt, in Z. Holl. engelsch vuil, in Gron. studentenroet¹⁾, dat laatste beteekent onkruid door studenten overgebracht. Alleraardigst vind ik den naam »verborgen oranjeklantjes« voor de kardinaalsmuts (*Evonymus europaeus* L.); de oranjekleurige zaden komen te zien als de vruchten openspringen. Niet minder aardig zijn de namen Jan-kleef, Jan-kleef-an en Jan-plak-an voor het kleefkruid (*Galium Aparine* L.). Om den lezer niet te vervelen zal ik nog slechts een

¹⁾ In verschillende streken van ons land worden allerlei »onkruiden« zonder eenige onderscheiding van soort »roet« genoemd (G.v.W.).

paar voorbeelden opnoemen ten bewijze dat volksnamen ook uit andere talen — soms met verbastering van die talen — worden overgenomen. Het kruiskruid (*Senecio vulgaris* L.) heet in verschillende deelen van Zeeland: saeusche juun, sensejoen, sensejuin, sensejuun, sentse juin; al die namen zijn verbasteringen van den Franschen naam »seneçon«. M.i. zal ook de Schouwensche naam »eksuun« wellicht uit datzelfde Fransche woord zijn verbasterd. Daar ik mij hier, als niet-taalkundige, op gevaarlijk terrein begeef, haal ik ten slotte nog slechts aan de — beide aan het Duitsch ontleende — namen »waldmeester« (N. Limburg) en »waldmeister« (Land van Nijmegen) voor het reeds boven aangehaalde lieve-vrouwen-bedstroo.

Dat voor sommige zeer algemeen bekende planten heel wat namen aan den heer HEUKELS zijn opgegeven, blijkt b.v. uit het feit dat hij voor het madeliefje (*Bellis perennis* L.) 80, en voor de paardenbloem (*Taraxacum officinale* Web.) 88 namen uit verschillende streken van ons land opnoemt.

Het woordenboek heeft een uitvoerig register van 50 bladzijden compressen druk, zoodat men uit een bekenden Nederlandschen of vlaamschen naam den wetenschappelijken naam der plant kan vinden.

Ik hoop dat de heer HEUKELS de ten volle verdiende voldoening zal smaken dat zijn werk voor velen een vraagbaak wordt. Hulde komt ook toe aan de »Nederlandsche Natuurhistorische Vereeniging« voor het initiatief in deze nationaal-belangrijke zaak.

De uitgever zorgde voor goed papier en voor duidelijken druk.

H. L. GERTH VAN WIJK.

Middelburg, Nov. 1907.